

Reuten

bedrijven. Uit aan de minister gerichte schriftelijke toezeggingen van betrokkenen blijkt dat dit mogelijk is.

Ten vijfde wil ik kort ingaan op de potentiële schadeclaims die ingesteld kunnen worden indien de volledige splitsingswet in werking wordt gesteld en waarvan er een aantal reeds aangekondigd zijn. In deze kwestie is het door Nederland vooruitlopen op EU-regels cruciaal. Immers, zou in de huidige omstandigheden het groepsverbod door Nederland in werking worden gesteld, dan kunnen betrokkenen vorderingen instellen op grond van huidige EU-regels en -verdragen. Terzijde: wij vermoeden dat de kwestie van mogelijke schadeclaims een rol zal gaan spelen bij de specifieke toekomstige inrichting van de EU-regels, maar dat is nu niet aan de orde. Met het thans instellen van het groepsverbod hangen de minister en daarmee de Nederlandse belastingbetaler enorme onzekerheden boven het hoofd. Ik zeg "onzekerheden". In diverse documenten die wij van de minister ontvingen, wordt steeds gesproken over risico's, maar dat is wat anders. "Risico's" zijn statistisch berekenbaar en in beginsel verzekeraar. "Onzekerheden" zijn niet statistisch berekenbaar en verzekeraar, zo heeft Keynes ons 70 jaar geleden al uitgelegd. Indien de minister vol vertrouwen is over de adviezen die haar ambtsvoorgangers inwonnen met betrekking tot schadeclaims en indien het inderdaad om risico's zou gaan, dan zou zij deze risico's moeten kunnen afdekken bij verzekeringsinstellingen. Maar omdat het niet om risico's doch onzekerheden gaat, vermoed ik dat de minister er niet in zal slagen om de vermeende risico's af te dekken tegen zelfs 150% van de door haar adviseurs aangegeven maximale claims. Ik wil de minister daarom vragen of zij bereid is, op korte termijn bij verzekeringsinstellingen na te gaan tegen welke prijs zij de potentiële schadeclaims willen afdekken. De minister komt zo de marktprijs te weten van het vermeende risico dat zij aangaat, of zij komt te weten dat het om onzekerheden gaat waar nauwelijks een peil op te trekken valt. Verder zijn er nog de grote onzekerheden waarmee werknemers potentieel geconfronteerd worden en waarvan het de vraag is of schade rechtens geclaimd kan worden, maar waarvan de potentiële gevolgen uiteindelijk vele malen groter zijn dan die voor financiers.

Ik sluit af. Onze fractie had en heeft aanzienlijke bedenkingen bij de inhoud en consistentie van de wet waarover wij thans discussiëren. Echter, gegeven deze wet realiseert de motie-Doek/Sylvester een aantal van de praktische kortetermijndoelstellingen van de SP-fractie op het vlak van publiek eigendom zoals onder mijn derde punt aangegeven. Bovendien vermijdt deze motie de aanzienlijke onzekerheden waarover ik zojuist uitweidde. Wij verzoeken de minister derhalve om de motie-Doek/Sylvester voor onbepaalde tijd gestand te doen en op korte termijn in overleg te treden met de betrokken vier bedrijven teneinde met hen een convenant te sluiten waarin geformuleerd is welke activiteiten als risicovol c.q. onzeker gelden. In dit convenant legt ieder van de vier bedrijven zich dan vast om indien het dergelijke activiteiten niettemin wenst te ondernemen het bedrijf vrijwillig te splitsen. Graag hoor ik de reactie van de minister hierop.

Met belangstelling zie ik uit naar de antwoorden van de minister op de in totaal twaalf vragen of voorstellen die ik heb voorgelegd.

De **voorzitter**: Mijnheer Reuten, een onderwerp als de

splitsing van energiebedrijven, dat vandaag aan de orde is, vraagt om een gedegen kennis van de materie en politiek inzicht. Dit geldt te meer omdat dit dossier, zoals in het debat tot nu toe is gebleken, een voorgeschiedenis heeft, zeker in deze Kamer. Uw inbreng laat zien dat dit alles voor u geen obstakel is geweest. Ik wil u dan ook graag van harte feliciteren met uw eerste plenaire optreden in deze Kamer.

U studeerde economie en sociologische economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en aan het Birkbeck College van de University of London. U promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam. Het is deze laatste universiteit waar u werkzaam was en bleef. Eerst als docent, later als hoofddocent macro-economie, wetenschapsfilosofie, economie, geschiedenis van de economische theorie en politieke economie. In uw dagelijks leven bent u directeur van de mastersopleiding economie van diezelfde universiteit. Zoals het een goed wetenschapper betaamt, heeft u veel, ook internationale, publicaties op uw naam staan.

U staat op de website van de SP te boek als internationaal erkend Marxexpert. U heeft tevens al enige jaren ervaring in de politiek opgedaan als economisch adviseur van de Tweede Kamerfractie van uw partij. Dat kan u hier goed van pas komen, niet alleen als lid van uw fractie en lid van deze Kamer, maar ook als vice-voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken in deze Kamer.

Mijnheer Reuten, in uw omgeving karakteriseert men u als zeer serieus en principieel. Ik heb gemeend die toon ook te kunnen ontwaren in uw bijdrage. U wordt beschouwd als een stevige denker die niet gauw tevreden is. Als ik goed ben ingelicht, is een van de theses van Marx, die u inspireert, dat wij de wereld niet alleen moeten interpreteren, maar ook moeten veranderen.

De heer **Reuten** (SP): Absoluut!

De **voorzitter**: Daaraan, mijnheer Reuten, kunt u vanaf vandaag als politicus zeker vier jaar lang daadwerkelijk bijdragen. Ik wens u daarbij van harte succes.

Ik geef de collega's de gelegenheid om u te feliciteren met uw maidenspeech.

De heer **Reuten** (SP): Mevrouw de voorzitter. Dank u zeer voor deze mooie woorden. De komende periode zal ik die elfde these voor ogen houden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Laurier, die ook zijn maidenspeech zal houden.

□

De heer **Laurier** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. Toen ik vorige week op het centraal station van de gemeente Den Haag aankwam, werd ik, en met mij vele medereizigers, opgevangen door een aantal in rood t-shirt geklede jongeren die mij een al even rood gekleurd pamflet in de handen drukten. In dat pamflet werd ik opgeroepen om tegen de splitsing te stemmen. Eerlijk gezegd, weet ik niet hoeveel van mijn medereizigers zich op dat moment realiseerden dat het hier om een actie ging van energiebedrijven naar aanleiding van

Laurier

de brief van de minister van Economische Zaken van 7 juni jongstleden, waarin zij aankondigt dat zij het moment gekomen acht, om het zogenoemde groepsverbod – het derde element van de Wet onafhankelijk netbeheer dat bepaalt dat netbeheerders aan de ene kant en producenten, handelaren en leveranciers van elektriciteit aan de andere kant niet tot één en dezelfde groep mogen behoren – in werking te laten treden. Ik vraag me zelfs af hoeveel van mijn medereizigers zich ondanks de rampspoed die het pamflet voorspelde, realiseerden dat het een actie betrof.

De jonge mensen die de pamfletten uitdeelden, waren voorbeeldig, vriendelijk, drongen niet aan, wilden niet in discussie en leken meer geïnteresseerd in samen op de foto gaan met een geüniformeerde en gedecoreerde veteraan die een stand van het Rode Kruis bemenste, dan de aanwezigen te overtuigen van het eventuele ongelijk van de minister en de consequenties voor de Nederlandse energievoorziening. Eerlijk gezegd, be kroop mijzelf het gevoel dat het hier ging om ingehuurde actievoerders die op deze manier een deel van hun vakantie – om de woorden van de heer Kox te citeren – in Madrid, Berlijn of Moskou verdienen. Ik kan het niet helpen, maar in plat Hollands denk ik dan wel: dat is van mijn energierekening.

Wandelend naar het gebouw van de Eerste Kamer, een en ander overdenkend, be kroop mij ook het gevoel van een déjà vu, maar dan met omgekeerde posities. Ooit was ik commissaris van één van de verre voorlopers van de Nuon. In die tijd heb ik mij met mijn toenmalige collega, de heer Pechtold, fel verzet tegen het aangaan van een zogenoemde cross border leaseconstructie. Als een door overheden gedomineerd bedrijf vonden wij het niet passen om gebruik te maken van een maas in de belastingwetgeving, ook als was het van een ander land. Bovendien konden wij niet overzien wat de invloed van een dergelijke constructie zou zijn op de toekomstige ontwikkeling van de positie van de Nederlandse energiebedrijven en de belangen in dat kader van de Nederlandse doelstellingen op dat punt. We hebben het toen, nog net niet overladen met pek en veren, afgelegd tegen onze collega-bestuurders van lokale overheden, die het belang van de financiële inbreng in het oorspronkelijke bedrijf en uiteindelijk in de eigen begroting hoger achtten dan onze afweging. Het is op zijn zachtst gezegd cynisch om nu juist de eventuele gevolgen van de aangegane cross border leaseconstructies als argument te horen gebruiken om vooralsnog niet over te gaan tot het feitelijk effectueren van het groepsverbod.

Vandaag spreken we niet over nieuwe of oude emoties. Aan de orde is een brief van de minister van Economische Zaken, waarin zij aankondigt dat dit het moment is om het groepsverbod te effectueren. De brief komt iets meer dan een halfjaar na de behandeling van het wetsvoorstel in deze Kamer. Er is indringend over het wetsvoorstel gediscussieerd en één van de uitkomsten was een motie, namelijk de motie-Doek/Sylvester. Met deze motie spreekt deze Kamer zich niet tegen een groepsverbod uit, maar zegt zij dit pas in werking te willen laten treden wanneer duidelijk is dat de Europese Unie zal overgaan tot het vaststellen van een richtlijn die tot een dergelijk verbod verplicht en wanneer is voorzien in de risico's van de cross border leasecontracten bij een dergelijk verbod. De motie spreekt in dat verband ook een tenzij uit. Het groepsverbod zou eerder van kracht moeten worden wanneer het publiek en onafhankelijk

netbeheer in gevaar komt. Bijvoorbeeld bij het verrichten van buitenlandse activiteiten van de bedrijven en/of bij het aangaan van grensoverschrijdende allianties, bij het verstoren van evenwichtige marktverhoudingen en niet transparante financiële verhoudingen en bij het ontbreken van gelijke toegang tot de netten zou het groepsverbod eerder van kracht kunnen worden. Bovendien vraagt de motie jaarlijks te rapporteren.

De motie is met algemene stemmen aanvaard. Zelfs de toenmalige minister was er lovend over. Aan het eind van het debat zei hij: "Ik kan deze motie omarmen (...). Er hoeft geen reden voor gedwongen splitsing te zijn, als dat publieke en onafhankelijke netbeheer niet in gevaar komt." Het is juist deze eensgezindheid aan het eind van het debat die het noodzakelijk maakt om te bekijken welke nieuwe elementen in de brief van de minister worden genoemd. Wat zijn de constanten en wat de veranderingen die tussen toen en nu zijn opgetreden?

Twee zaken zijn in ieder geval niet veranderd. Uit de brief van de staatssecretaris van Economische Zaken aan de Tweede Kamer van 26 juni jongstleden blijkt dat er op Europees niveau nog altijd blokkerende minderheden bestaan als het gaat om de ontvlechting van de distributienetwerken voor elektriciteit en gas. In die zin valt op korte termijn geen richtlijn te verwachten. Het is de vraag of de ontvlechting van de Nederlandse bedrijven, zoals de minister thans voorstelt, zal leiden tot een verandering van die situatie. In de tweede plaats heeft ons – voor zover mij bekend – geen nieuwe informatie bereikt over de risico's van de cross border leases. Op beide punten is de argumentatie van de motie blijkbaar nog van kracht.

Wat is er dan wel veranderd? In de eerste plaats is er een nieuw kabinet aangetreden en heeft deze Kamer een nieuwe samenstelling gekregen. Dit kan tot hernieuwde inzichten leiden, maar daar zullen – zeker als een motie met een dergelijk draagvlak is aanvaard – goede argumenten aan ten grondslag moeten liggen.

In de tweede plaats is de minister op 12 december van het vorig jaar vertrouwelijk geïntroduceerd over de voorgenomen aankoop van het Belgische afvalbedrijf Indaver door Delta. Er is sprake van buitenlandse activiteiten – waar de motie over rept – en dit zou een aanleiding kunnen zijn om het groepsverbod in te stellen. Echter, uit onderzoek naar de overname blijkt dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat er risico's zijn voor het publieke belang van het net.

In de derde plaats hebben Nuon en Essent op 1 februari jongstleden aangekondigd te fuseren. Daarbij spelen strategische afwegingen een rol in het licht van de Noordwest-Europese markt. Overigens besteden beide bedrijven expliciet aandacht aan het netbeheer in de bekendmaking van deze fusie. Zij spreken daarbij uit dat in de nieuwe combinatie een onafhankelijke en transparante netbeheerder zal worden gecreëerd.

In de vierde plaats blijkt uit het onderzoeksrapport van de NMa/Dte van 4 juni jongstleden dat de bedrijven – op een enkel punt na – voldoen aan de tot nu toe gestelde eisen. Verdere versterking kan bereikt worden door additionele eisen te stellen. In vergelijking met omliggende landen is het met het publiek en onafhankelijk netbeheer in Nederland relatief goed gesteld. Bovendien concludeert de NMa/DTe dat erop dit moment geen aanwijzingen zijn die verdergaand onderzoek naar kruissubsidies of intern in rekening gebrachte tarieven noodzakelijk maken.

Laurier

Ten slotte meldt de minister in haar brief dat om adequaat toezicht te houden – zoals in de motie wordt gevraagd – een stijging van 30% van het budget van DTe noodzakelijk zal zijn.

Mijn voorganger in deze Kamer, de heer Van der Lans, sprak in zijn bijdrage in november openlijk over zijn twijfel. Mijn fractie kan deze twijfel ook in de nieuwe samenstelling invoelen. Immers, de redenering achter het groepsverbod is consistent als je de weg volgt die nu eenmaal is ingeslagen. De heer Van der Lans heeft terecht gerefereerd aan het zogenaamde KPN-syndroom dat als een geest boven het debat zweefde. Tegelijkertijd is het de vraag wat de consequenties zullen zijn, met name in Europees verband, als Nederland, vooruitlopend op beslissingen elders, het groepsverbod nu van kracht laat worden. Het onderzoek van de NMa/DTe zegt klip en klaar dat er geen scenario's zijn zonder risico's. De motie-Doek/Sylvester laat in het licht van de risico's van beide scenario's in feite de beslissing over het groepsverbod boven de markt hangen. Het verwerpt het groepsverbod niet, maar stelt het uit. Nu is het tijd om een einde te maken aan het uitstel, schrijft de minister en zij voert daar een aantal argumenten voor aan.

Hoewel mijn fractie in principe voorstander is van deze laatste stap in de ontvlechting, zijn wij op dit moment nog niet geheel overtuigd door de argumenten die de minister aanvoert voor haar overtuiging dat dit nu het moment is. Wij verzoeken haar nader toe te lichten waarom de twee meest prangende feiten, namelijk de aangekondigde fusie van Nuon en Essent en de overname van Indavor, het op dit moment noodzakelijk maken om het groepsverbod feitelijk te effectueren.

De **voorzitter**: Mijnheer Laurier, van harte gefeliciteerd met uw maidenspeech over de splitsing van de energiebedrijven. Het is een thematiek waarover u al kennis hebt opgebouwd en waarmee u al ervaring hebt opgedaan in uw eerdere functie als wethouder, want uit dien hoofde was u lid van de raad van commissarissen van Energie- en watervoorziening Rijnland.

Van huis uit bent u socioloog. U studeerde in uw geboorte- en woonplaats Leiden en aan de Rijksuniversiteit Leiden bent u verbonden geweest als docent sociologie en als coördinator derdegeldstroomonderzoek. Tussen 1983 en 1993 werkte u als onderzoeker bij het Onderzoekscentrum Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting en bij het Leids Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek.

U bent bij elkaar tussen de vijftien en zestien jaar actief geweest in de Leidse politiek, ongeveer zes jaar als raadslid waarvan drie jaar als fractievoorzitter van GroenLinks en zo'n negen jaar als wethouder met onder meer in uw portefeuille sociale zaken, werkgelegenheid en vluchtelingen. Daarmee trok u niet alleen lokaal, maar ook nationaal de aandacht. Onder andere door de Leidse cao voor banenpoolers met functieloon, een aparte regeling voor asielzoekers zonder status, uw verzet tegen de Koppelingswet en het categorale minimabeleid.

Momenteel bent u werkzaam als zelfstandig adviseur en trainer voor overheid en semi-overheid. Daarnaast bent u ook nog voorzitter van de Woonbond en van de Landelijke Cliëntenraad Sociale Zekerheid.

Mensen uit uw omgeving typeren u als iemand die er uitgesproken standpunten op na houdt. Mede daardoor wordt u gezien als een markante persoon. Een persoon bovendien die brede wetenschappelijke beschouwingen

combineert met praktische oplossingen. Uit uw mond heb ik opgetekend: "De verhouding tussen overheid en burger is de laatste decennia enorm veranderd. (...) Er is minder behoefte aan een overheid als moeder-overste en meer behoefte aan ruimte. Ik vind het een fascinerend proces hoe die nieuwe relatie tussen burger en overheid vorm krijgt."

Mijnheer Laurier, de komende jaren bent u in deze Kamer een actor in dat proces. Ik wens u daar van harte alle goeds mee.

Ik geef de leden graag de gelegenheid om u te feliciteren met uw maidenspeech.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Mijn bijdrage is namens de fracties van de SGP en van de ChristenUnie.

De splitsingswet blijft de politiek, maar ook het bedrijfsleven nogal beroeren. Dat is opmerkelijk, omdat bij de behandeling in de Eerste Kamer van het gevoelige en complexe wetsvoorstel over belangrijke uitgangspunten eensgezindheid bestond. Het ging daarbij over het borgen van publieke belangen zoals betaalbare, betrouwbare en schone energievoorziening. Uiteindelijk kwam de wet tot stand, mede doordat de motie-Doek/Sylvester de splitsing voorwaardelijk maakte: de energiebedrijven zouden alleen gesplitst worden als de Europese richtlijnen daarom vragen of als de energiebedrijven de netwerken in gevaar brengen door risicovolle buitenlandse activiteiten te starten.

Door in te grijpen gaat de minister nu geheel voorbij aan de criteria van de motie. Het ingrijpen van de minister gaat naar onze mening uit van de veronderstelling dat de energiebedrijven met hun internationale ambities de randen van de wet opzoeken; althans zo merkte de minister volgens enige persberichten op in de Tweede Kamer. Wij vragen de minister waarop zij dit baseert. Onze waarneming is totaal anders, namelijk dat de energiebedrijven op basis van wederzijdse overeenstemming hebben gewerkt aan voorstellen die ruimschoots voldoen aan de wettelijke eisen van de Wet onafhankelijk netbeheer, de WON. Ook geven de bedrijven invulling aan de criteria van de motie. Het is duidelijk dat de bedrijven zich willen inzetten om het publieke en het onafhankelijke netbeheer optimaal te waarborgen. Waarom is de minister van mening dat de bedrijven niet handelen naar de letter en de bedoeling van de betreffende wet- en regelgeving?

Nu heeft het energiebedrijf Delta recentelijk een buitenlands afvalbedrijf overgenomen. Daarmee rijst de vraag of hiermee die randen van de wet zijn opgezocht. Maar het is ook van belang om te weten of aan de voorwaarden van de motie is voldaan. In het door de DTe verrichte onderzoek kwam naar voren dat er thans geen sprake is van gevaren voor het publieke en onafhankelijke netbeheer. Naar onze mening zijn er ten aanzien van het publieke netbeheer voldoende waarborgen om privatisering van netbeheerders te voorkomen. Wij wijzen naar de artikelen 93 Elektriciteitswet en 85 Gaswet, door de splitsingswet gewijzigd. Een concrete bedreiging van het publieke en onafhankelijke netbeheer, zoals opgenomen in de motie, is naar de mening van onze fracties dus niet aan de orde.